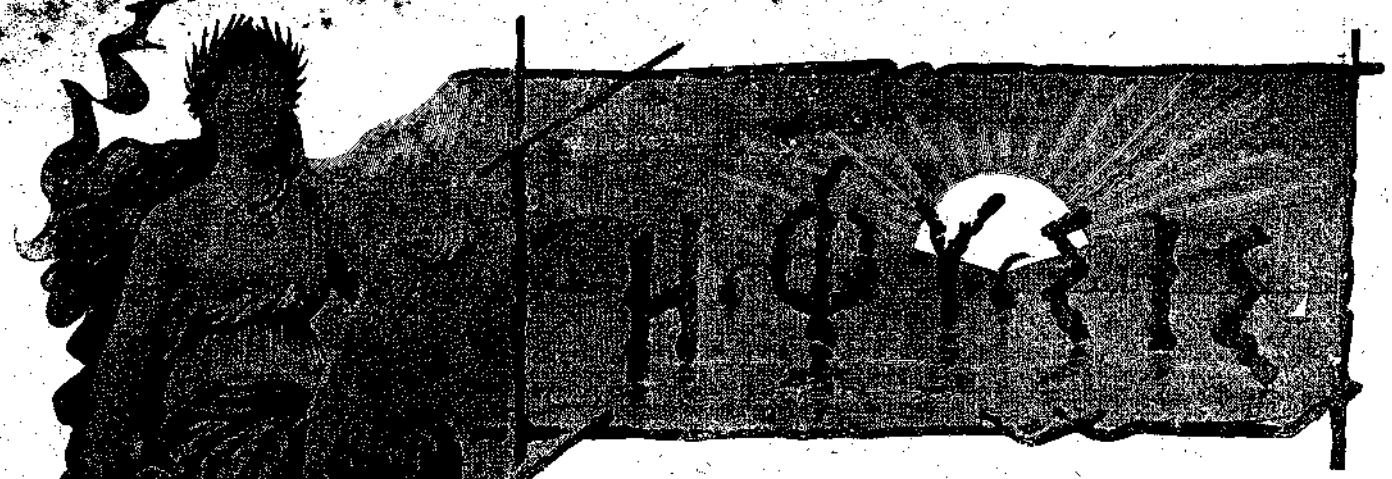

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ — ΘΕΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ — ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΦΡ. ΠΡΙΝΤΕΖΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ
Ὁδὸς Ἀλεξάνδρου Σούτσου ἀριθ. 17, Πάροδος Λυκαβητοῦς

Συνδρομὴ Ἐσωτερικοῦ φρ. 12. — Συνδρομὴ Ἐξωτερικοῦ φρ. 15.

Ἔτος Γ. Περ. Β — Ἐν Ἀθήναις τῇ 10ῇ Φεβρουαρίου 1899 — Ἀριθ. 26

ΟΙ ΠΛΑΝΗΤΑΙ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΑΙ;

Αἱ πρόσφατοι μελέται περὶ τῆς φυσικῆς ἰδιότητος τῆς Ἀφροδίτης, τοῦ Ἄρεως καὶ τοῦ Διός, ὡς καὶ αἱ ἀπροσδόκητοι ἀνακαλύψεις ἐπὶ τοῦ πλησιεστέρου ἡμῶν γειτονικοῦ πλανήτου Ἄρεως, αἱ πραγματοποιηθεῖσαι οὐράνιαι πρόοδοι τῆς φασματοσκοπίας καὶ φωτογραφίας, πάντα ταῦτα φκίνεται τό γε νῦν ἔχον συντελοῦντα εἰς τὴν ἐξέγερσιν τῆς προσοχῆς καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ἀστρονόμων, τῶν φιλοσόφων, τῶν φυτιοδιφῶν καὶ τῶν ποιητῶν ἀκόμη, πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ μεγαλοπρεποῦς θεάματος τοῦ Σύμπαντος τεθὲν ὑπέρτατον ζήτημα τῷ ἀνθρωπίνῳ πνεύματι.

Τί ἐνυπάρχει εἰς τὰ ἀπομεμακρυσμένα ταῦτα μέρη; Αἱ ἐνδείξεις ἡμῶν εἰσὶν ἐπαρκεῖς, ἵνα παραδεχθῶμεν, ὅτι οἱ κόσμοι οὗτοι εἰσὶ κατῳκημένοι, ὅπως ὁ ἡμέτερος καὶ ἐὰν ἡ ζωὴ ἐξεδηλώθη, εἰς τὰς χώρας ταύτας τοῦ οὐρανοῦ, ὅπως καὶ ἐπὶ τῆς ἐπισελήνου ταύτης γῆς μας καὶ παρουσιάζει αὕτη ὁμοιότητά τινα πρὸς τὴν ἡμετέραν; Ἐν τέλει, οἱ κόσμοι αὐτοὶ κατοικοῦνται; καὶ ἐὰν κατοικῶνται, τὰ ἐκεῖσε ὄντα ὁμοιάζουσι πρὸς ἡμᾶς;

Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι πολὺ σοβαρώτερον, εὐρύτερον καὶ μᾶλλον ἐπίπλοκον, ἢ ὅσον φαντάζονται ἐπιστημονικοί τινες σύγχρονοι ἡμῶν νόες.

Ἀναντιρρήτως δύναταί τις ἀπολύτως ν' ἀδιαφορῇ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, διότι οὐδὲν πρακτικὸν ὄφελος παρέχει, αἱ δὲ σύγχρονοι γενεαὶ ἐπιδεδομέναι οὖσαι εἰς τὴν λατρείαν τῶν ὑλικῶν συμφερόντων καὶ εἰς τὴν ἐξάντλησιν τῶν πνευματικῶν αὐτῶν δυνάμεων πρὸς πορισμὸν χρήματος, ὀλίγον προσέχουσιν εἰς τὰ θαυμάσια τῆς δημιουργίας, διότι οὐδὲν πρακτικὸν ὄφελος ἀποφέρουσι ταῦτα. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ μερικοί, οἵτινες ἀναζητοῦσι τὰ περίεργα τοῦ ἀγνώστου, ὑπάρχουσι ψυχαὶ αἵτινες σκέπτονται, δρῶσι καὶ ἐρευνῶσι. Καὶ ἡ πνευματικὴ αὕτη μειονότης συγκεντροῖ ἐν ἑαυτῇ ἅπασαν τῆς ἀνθρωπότητος τὴν δόξαν· εἰς αὐτὴν δ' ὀφείλομεν τὰς προόδους τῶν ἐπιστημῶν, τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν.

Ἐν τούτοις πάντες οὗτοι δὲν σκέπτονται ὁμοιοτρόπως καί τινες κρίνουσι τὸ προτιθέμενον ζήτημα πολὺ ὑπερμέτρως. Ἤδη θὰ προσπαθήσωμεν ν' ἀποδείξωμεν, ὅτι αἱ τελευταῖαι πρόοδοι τῆς Ἐπιστήμης ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν ἀρχὴν τῆς ζωῆς εἰς ὁλόκληρον τὸ Σύμπαν, εἰς τὸ ἄπειρον αὐτό, οὗτινος ἡ Γῆ μας δὲν ἀποτελεῖ ἢ μικροσκοπικήν τινὰ ἐφαρμογὴν αὐτῆς, ἀλλ' ὅτι ἀφ' ἑτέρου αἱ γήϊναι ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς δὲν περιορίζονται εἰς τὰς ὑφισταμένας μορφὰς καὶ ὅτι ἐξ ἄλλου ἡ σύγχρονος ἐποχή μας δὲν εἶναι ἢ μικρὸν κῦμα ἐν τῷ ὠκεανῷ τῶν ἡλικιῶν.

Τὸ πρῶτον ζήτημα, ὅπερ κατέχει τὴν διάνοιάν μας ἐν τῇ ἐξετάσει τῶν περιβαλλόντων ἡμᾶς κόσμων, εἶναι τὸ κατοικήσιμον ἢ οὐ αὐτῶν καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς ζωῆς, ἀμέσως μετὰ τοῦτο ζητοῦμεν ὕδωρ ὡς τὸ ἡμέτερον, θερμοκρασίαν οὔτε πολὺ θερμήν, οὔτε πολὺ ψυχράν, οὐτίκς οὔτε πολὺ πυκνάς, οὔτε πολὺ ἐλαφράς, ἔτη οὔτε πολὺ μακρὰ οὔτε πολὺ βραχέα, ἐν ἑνὶ λόγῳ συνθήκας ὁμοίας ἢ τοὐλάχιστον πολὺ ἀναλόγους πρὸς τὰς ἡμετέρας.

Ἡμεῖς φρονοῦμεν, ὅτι κόσμος ἐστερημένος ὀξυγόνου εἶναι ῥιζικῶς ἀκατοίκητος, διότι ἄνευ τῆς συμμετοχῆς τούτου ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ, ἡ ἀνθρωπότης ἅπασα θὰ ἐξέπνεεν αὐτοστιγμεί. Ὡσαύτως κόσμος ἐστερημένος ὕδατος — ἐννοεῖται χημικοῦ ὕδατος ὡς τοῦ ἡμετέρου καὶ συνισταμένου ἐκ 2 μερῶν ὑδρογόνου καὶ 1 ὀξυγόνου—θεωρεῖται ἀκατοίκητος ὑπὸ τῶν σορῶν τῆς Γῆς. Τὸ αὐτὸ δύναταί τις νὰ εἴπῃ καὶ περὶ κόσμου ἐστερημένου ἀνθρακικοῦ ὀξέος κτλ.

Ἀλλ' οἱ συλλογισμοὶ οὗτοι, εἶναι συλλογισμοὶ ἰχθύων καὶ ἐξηγούμεθα. Φαντασθεῖτε δύο λευκίσκους [1] ἀργυροειδεῖς συνομιλοῦντας εἰς τὸ βάθος ποταμοῦ σελαγίζοντος ἐκ τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου (οἱ ἰχθεῖς, ὡς γνωστόν, συνεννοοῦνται κάλλιστα μεταξύ των παρὰ τὴν φαινομενικὴν βωβότητά των). Ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν, ὅστις διεξέφυγε πολλάκις τὸ ἄγκιστρον τοῦ ἁλιέως, χάρις τῇ λεπτῇ αὐτοῦ εἰδικῇ ἀντιλήψει, δι' ἧς εἶναι πεπροικισμένος καὶ ὅστις ἀναγνωρίζει αὐτοὺς πρὶν ἢ πλησιάσωσι, διηγεῖται τῷ συντρόφῳ αὐτοῦ περὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ ἑτέρου κόσμου ἐκτὸς τοῦ ὕδατος διαβιοῦντος. Οὗτος ὅμως κάλλιστα

[1] Ψαράκι τοῦ γλυκοῦ νεροῦ.

οἰδῶς τὰς συνθήκας τῆς ἰχθυηρᾶς ζωῆς καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν βραγχίων, ἀντικρούει ἐρρωμένως τὸν περωτισμένον ἀντίπαλόν του διὰ τῶν πειστικῶν ἐπιχειρημάτων του! «Ὑπαρξις ἐκτὸς τοῦ ὕδατος! τῷ λέγει, πιτὸς ἰχθὺς μὲ κοινὸν νοῦν δύναται νὰ παραδεχθῇ ἐπὶ στιγμὴν τοιαύτην μωρολογίαν! Πήγαινε νὰ κοιμηθῇς! Οὔτε τὰ ὄστρεα δὲν δύνανται νὰ πιστεύσουν τοιούτους μύθους. Αἱ σκιαί, τὰς ὁποίας βλέπομεν διερχομένας ἐπὶ τῆς ὄχθης δὲν εἶναι ζωϊκὰ ὄντα, ἀλλ' εἶναι ὀπτικὴ ἀπάτη. Ζωὴ ἐκτὸς τοῦ ὕδατος! ὁποία ἀστειότης! Ἄνευ ὕδατος, φίλε μου, μάλιστα γλυκέος, εἶναι ἀδύνατον νὰ ζήσῃ τις, ὁ δὲ σεβαστὸς ἐκεῖνος ἀττακεώδης τρώκτης[1] ὅστις διετείνετο προχθὲς ὅτι ἐταξείδευσε μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ καὶ συνήντησεν ἀληθεῖς ἰχθεῖς, ζῶντας ἐν ἁλμυρῷ ὕδατι. παρ' ὅλον τὸ σέβας τὸ ὁποῖον πρὸς αὐτὸν τρέφω διὰ τὰς γνώσεις του, ἐπίτρεψόν μοι νὰ σοὶ εἴπω, ὅτι ἔλεγεν ἐρεσχελίας!»

Δόκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Σορβώνης δὲν θὰ διετείνετο καλλίτερον πρὸς ἐνίσχυσιν τοιαύτης γνώμης του. Ἐδιδάχθημεν τὰς ἐπὶ τῆς Γῆς συνθήκας τῆς ζωῆς μετὰ τῶν δυνατῶν ὁρίων της καὶ δὲν δυνάμεθα ἤδη νὰ μαντεύσωμεν εὐκόλως τίνι τρόπῳ αὕτη δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἐν ἄλλαις συνθήκαις.

Ἐν τούτοις ἐὰν ρίψωμεν βλέμμα ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς γηΐνης ζωῆς, καλούμεθα νὰ ἐπεκτείνωμεν τὸν ὁρίζοντά μας εἰς εὐρύτερον κύκλον. Ἡ ἀπέραντος διαφορά, ἡ διαχωρίζουσα τὴν ὑδατώδη ζωὴν τῆς ἐναερίου, εἶναι τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὰς ἀπείρους πηγὰς τῆς Φύσεως. Πρό τινος ἔτι, οἱ μυωποῦντες φυσιοδίφαι ἐδίδασκον ἡμᾶς, ὅτι οἱ πυθμένες τοῦ ὠκεανοῦ δὲν δύνανται νὰ εἶναι κατοικήσιμοι ὑπὸ οὐδενὸς ζωϊκοῦ ὄντος, ἰδίως ἕνεκα τῆς ὑφισταμένης ἐν τοῖς βάθεσι τούτοις ὑπερβολικῆς πιέσεως καὶ ἥτις, ὡς ἔλεγον, εἶναι ἱκανὴ νὰ διαρρήξῃ τηλεβόλα καὶ ἕνεκα τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐκεῖ διηνεκοῦς σκότους, τοῦ κωλύοντος ἄλλως τε πᾶσαν μοριακὴν ἐργασίαν.

Ἀξιοπερίεργός τι ὅμως θελήσας νὰ ἐξακριβώσῃ τὸν παράλογον τοῦτον ἰσχυρισμόν, ρίπτει τὸν καταπειρατῆρα του εἰς χίλια, δύο χιλιάδας καὶ τρεῖς χιλιάδας μέτρα βάθους καὶ ἀναδύρει θαυμάσια ζωϊκὰ ὄντα, ἤτοι λαμπρὰ μαλάκια ἐξαιρέτου λεπτότητος, χαρίεντα ὡς χρυσαλίδες ποικίλα ὄντα, ἅτινα ἔζων ἐκεῖ κάτω ἐν τῇ ἀπολύτῳ καὶ ἐντελῆ ἡσυχίᾳ καὶ ἰσορροπίᾳ τῶν βαθυτάτων ὑδατίνων στρωμάτων, παίζοντα ἴσως μὲ τὰς χάριτας τῆς ζωῆς καὶ ἐντὸς φωτεινοῦ μάλιστα διαμερίσματος, ὅπερ αὐτὰ ταῦτα τὰ μαλάκια παρασκευάζουσαι διὰ τῆς φωσφορώδους αὐτῶν ἰδιότητος, δι' ἧς εἰσὶ πεπροικισμένα!

Ὁποία ἔγκαιρος διάψευσις καὶ τί λαμπρὸν μάθημα τοῖς φυσιοδίφαις ἐκείνοις!

Ἡ ζωή! πανταχοῦ λοιπὸν ἀκτινοβολεῖ ἀπὸ τῶν βαθυτάτων ἀβύσσων τοῦ Ὠκεανοῦ μέχρι τῶν λευκοτάτων κορυφῶν, τῶν ὑψηλοτάτων ὀρέων. Ἡ ζωή! φρίττει ἐντὸς ἀκτίνος ἡλίου, βλαστάνει ἐντὸς σταγῶνος ὕδατος, γέμει τὴν ἀτμόσφαιραν μικροβίων, πληθύνεται, ὡς παράσιτοι ἐπὶ παρασίτων ἐπὶ βλάβῃ αὐτῆς τῆς ζωῆς. Περιβάλλει ἅπασαν τὴν ὑδρόγειον δι' ἀτελευτήτου δικτύου, ἀναμορφωμένου δι' ἐκῶς ἀφ' ἑαυτοῦ. Ἐπιφαίνεται εἰς τὴν γῆν, ἐν τῷ ὕδατι, ἐν τῷ ἀέρι, ἐν τοῖς φυτοῖς, ἐν τοῖς ζώοις, καταβιβρωσκαμένη μᾶλλον ἀφ' ἑαυτῆς ἢ παύουσα νὰ ὑπάρχῃ. Ἐκχυλίζει πανταχόθεν ἐκ τοῦ γηΐνου κυπέλλου, στενοῦ κατ' ἀστάντος ὅπως περιλάβῃ πλέον ταύτην. Καὶ ἀξιοῦμεν ἡμεῖς νὰ τῇ χαράξωμεν τὰ ὅρια της! . . . . . Οἷα ἰχθύδια ὅπου εἴμεθα!

Κόσμος ἄνευ ὀξυγόνου, εἶναι καταδεδικασμένος εἰς θάνατον, εἶναι ἔρημος αἰωνίως στεῖρα, καθ' ἡμᾶς, διότι δὲν εἴδομεν εἰσέτι ὄντα, ζῶντα ἄνευ ὀξυγόνου. Πλάνη καὶ αὕτη διότι ὅ,τι δὲν βλέπει τις δὲν ἀποτελεῖ καὶ ἀπόδειξιν. Ἀλλὰ ἀκριβῶς καὶ τοῦτο τὸ ζήτημα ἐλύθη, διότι εὑρέθησαν καὶ τὰ ἀναερόβια ὄντα, ἅτινα ζῶσιν ἄνευ ἀέρος καὶ ἄνευ ὀξυγόνου. Τὸ ὀξυγόνον δὲ τὰ φονεύει!

Προφανῶς αἱ κτηθεῖσαι μέχρι τοῦδε γνώσεις δὲν περιορίζουσι τὸν κόσμον ἕως ἐδῶ, οὔτε εἶναι δυνατὸν πλέον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι αἱ πλανητικαὶ ὑπάρξεις ὁμοιάζουσι πρὸς τὴν ἡμετέραν. Αἱ γῆιναι ὀργανικαὶ μορφαὶ ὀφείλονται εἰς τοπικὰς τοῦ πλανήτου μας αἰτίας. Ἡ χημικὴ σύστασις τοῦ ὕδατος καὶ τῆς ἀτμόσφαιρας, ἡ θερμοκρασία, τὸ φῶς, ἡ πυκνότης, τὸ βάρος, εἶναι στοιχεῖα, ἅτινα ἐχρησίμευσαν πρὸς σχηματισμὸν τοῦ σώματός μας. Ἡ ἡμετέρα σὰρξ συνίσταται ἐξ ἀνθρακος, ὀζώτου, ὑδρογόνου καὶ ὀξυγόνου, συνδυασμένων ἐν ὑγρᾷ καταστάσει καὶ ἑτέρων τινῶν στοιχείων, μεταξὺ τῶν ὁποίων παρατηρεῖται τὸ χλωριοῦχον ἰόδιον. Ἡ σὰρξ τῶν ζώων χημικῶς δὲν διαφέρει τῆς ἡμετέρας. Τοῦτο δὲ προέρχεται ἐκ τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ὕδατος, ἔνθα τὰ συστατικὰ τῆς σαρκὸς ἐπανέρχονται. Τὰ αὐτὰ στοιχεῖα ἐν ἡμιχρᾷ σχετικῶς ποσότητι σχηματίζουσιν ἅπαντα τὰ ζωϊκὰ ὄντα. Ἅπασα δὲ ἡ ἐνόργανος γῆινος ὕλη ἀποτελεῖται ἐξ ἀνθρακος ἐν συνδυασμῷ πρὸς ποικίλας ποσότητας ὑδρογόνου, ἀζώτου, ὀξυγόνου κ.τ.λ.

Ἡ φύσις φαίνεται διαφοροτρόπως ἐνεργοῦσα ἐπὶ τῶν ἄλλων κόσμων, ἔνθα ὁ ἄνθραξ δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ. Κόσμος ἔνθα ὁ χαλικίτης ἀντικαθίστησι τὸν ἄνθρακα, ἔνθα τὸ ὀξύδιον τοῦ χαλικίτου ἀντικαθίστησι τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κατοικεῖται ὑπὸ ὀργανικῶν ὄντων, ἀλλοίων κατά τε τὸ σχῆμα καὶ τὴν οὐσίαν πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς Γῆς διαβιοῦντα.

Αἱ θαυμάσιαι ἀποκαλύψεις τῆς φασματικῆς ἀνακαλύψεως δὲν συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς μοναδικῆς χημικῆς συστάσεως τῶν διαφόρων οὐρανίων σωμάτων, οὔτε ὑπέρτατης ἀπολύτου ταὐτότητος αὐτῶν. Καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἰδίῳ ἡμῶν ἡλιακῷ συστήματι, ἀνακαλύπτονται διαφοραὶ οὐσιώδεις ἔν τισι πλανήταις. Ἐν τῷ φάσματι τοῦ Διός, ἐν παραδείγματι, βεβαιοῦται ἡ ἐνέργεια ἀγνώστου τινὸς οὐσίας, ἐκδηλουμένης δι' ἰσχυρᾶς ἀπορροφήσεως ἐρυθρῶν τινων ἀκτίνων. Τὸ ἀέριον δὲ τοῦτο, ὅπερ δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τῆς Γῆς, ἐμφαίνεται δι' ἐναργεστέρου τρόπου ἐν ταῖς ἀτμοσφαίραις τοῦ Κρόνου καὶ τοῦ Οὐρανοῦ. Ἡ τοῦ τελευταίου τούτου μάλιστα ἀτμόσφαιρα φαίνεται οὐδεμίαν πρὸς τὴν ἡμετέραν ἔχουσα ἀναλογίαν.

Ἡ μεταξὺ τῶν πλανητῶν συγγένεια ἀναντιρρήτως εἶναι ἀναπόρρητος, ἀφοῦ πάντες εἰσὶ τέκνα τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, πλὴν διαφέρουσιν ὄχι μόνον ὡς πρὸς τὴν κατάστασιν, θέσιν, ὄγκον, πυκνότητα, θερμοκρασίαν, ἀτμόσφαιραν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν φυσικὴν καὶ χημικὴν σύστασιν. Ἡ δὲ διαφορὰ αὕτη καὶ νοητέον καλῶς τοῦτο, δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς, ἀλλὰ τοὐναντίον ὡς νέον πεδίον ἐκτεινόμενον ἀπεράντως εἰς τὴν ἄπειρον γονιμότητα τῆς παγκοσμίου μητρός.

Ὥστε περιερχομένης τῆς φαντασίας ἡμῶν πρὸς τὰς μυριάδας τῶν ἀγνώστων αὐτῶν κόσμων, δὲν πρέπει νὰ φανταζώμεθα, ὅτι οἱ κάτοικοι αὐτῶν ὁμοιάζουσι πρὸς ἡμᾶς, οὔτε κατὰ τὸ σχῆμα, οὔτε κατὰ τὴν ὀργανικὴν οὐσίαν. Τὴν πολλαπλότητα τῶν κόσμων κατοικοῦσι πάντα τὰ νοητὰ καὶ ἀνεπινόητα σχήματα. Ὁ γήϊνος ἄνθρωπος ἔχει πέντε αἰσθήσεις ἢ κάλλιον εἰπεῖν ἑξ.... Διατί ἡ φύσις νὰ σταματᾷ ἕως ἐδῶ; Διατὶ νὰ μὴ δύναται νὰ προικίσῃ ὄντα τινὰ δι' ἠλεκτρικῆς τινὸς αἰσθήσεως; μαγνητικῆς ἢ αἰθεριακῆς; ὀργάνου νοοῦντος τὰς αἰθερίους ἀναπάλσεις; ἢ τοῦ μέσου ν' ἀκούῃ ἐξ ἀποστάσεως καὶ βλέπῃ διὰ τῶν πυκνῶν σωμάτων; Ἡμεῖς τρώγομεν καὶ χονεύομεν ὡς τὰ χυδαιότερα τῶν ζώων. Δὲν ὑπάρχουσιν ἄρα κόσμοι, ἔνθα ἡ θρεπτικὴ ἀτμόσφαιρα ἀπαλάσσει τοὺς εὐτυχεῖς αὐτῆς κατοίκους τοσοῦτον γελοίας ἀγγαρείας;

Τὸ κοινότερον στρουθίον, ἡ χυδαιοτέρα νυκτερὶς ἔχουσι τὸ προτέρημα νὰ ἵπτανται ἐν τῷ ἀέρι, ἐνῷ ὁ εὐφυέστερος καὶ σοφώτερος ἄνθρωπος καὶ ἡ εὐειδεστέρα γυνὴ εἰσὶ προσκεκολλημένοι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὡς αἱ ἀτελέστεραι κάμπαι πρὸ τῆς μεταμορφώσεώς των. Ὥστε εἶναι ἄτοπον ἢ δυσάρεστον νὰ κατοικῇ ὁ ἄνθρωπος κόσμους καλειτέρους καὶ ἐντελεστέρους

[1] Εἶδος ἰχθύος ἀναπλέοντος ποταμοὺς καὶ λίμνας περὶ τὸ ἔαρ.

νὰ ἵπταται καὶ μεταβαίνῃ ἐλευθέρως ὅπου βούλεται ἐν μέσῳ εὐωδίας καὶ ὡραιότητος καὶ ἀνθέων μὲ αἰσθήσεις; Εἰς κόσμον, ἔνθα οἱ ἄνεμοι εἰσὶν ἀβλαβεῖς καὶ ἤπιοι, ἐν τῇ δόξῃ τέλος διαρκοῦς ἀνοίξεως; εἰς κόσμους ὅπου τὰ ὄρη λάμπουν, οἱ κάτοικοι ἄνδρες, γυναῖκες ἢ ἴσως ἑτέρου φύλου, αἰσθητικότητο, θαυμασίας, ἀδιάφορεῖ καὶ ἀνκλοίωτοι, ἀθάνατοι ἴσως καὶ ἀγαθότητος παντοτεινῆς θείας σᾶς μειδιῶσι καὶ ἀκαταπαύστως σᾶς καθηδύνουσι διὰ τῆς ἀγαστῆς συνκατατροφῆς των:

Πυγμαῖοι λιλιπουτιανοί ὅπου εἴμεθα, πότε τέλος θὰ πεισθῶμεν, ὅτι ἡ ἡμετέρα φαντασία εἶναι στεῖρα ἐν μέσῳ τοῦ ἀπείρου, ὅπερ φωταυγάζει διὰ μέσου τοῦ τηλεσκοπίου;

Κάλλιον ἀργὰ παρὰ ποτέ!

Καὶ κατὰ τὰς ὡραίας ἐκείνας ἐαρινὰς νύκτας, καθ' ἃς ἡ Ἀφροδίτη λάμπει εἰς τὸν ὁρίζοντα δι' ὅλης τῆς λαμπρᾶς λάμψεώς της, ἔναντι τοῦ μεγαλοπρεποῦς θεάματος τῆς ἀστροέσσης νυκτὸς, ἀνκλογιζόμενοι τοὺς τὸ ἄπειρον κενὸν κατῳκημένους ἀγνώστους ἡμῖν κόσμους, κατῳκηθέντας ἢ κατοικηθησομένους, διότι ἄλλοι εἶναι νεώτεροι καὶ ἄλλοι σύγχρονοι ἢ ἀρχαιότεροι ἡμῶν — ἀποδεχθῶμεν, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἐκεῖ ἀνθρωπότητες, ἐξ ὧν πολλαὶ εἰσὶν ἀσυγκρίτως μᾶλλον ἡμῶν προκεχωρημέναι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς τελειότητος, διότι ἡ ἡμετέρα Γῆ μεθ' ὅλης αὐτῆς τῆς πολιτικῆς ἱστορίας, κοινωνικῆς καὶ θρησκευτικῆς δέν ἀποτελεῖ ἢ ἐλάχιστον μόριον τοῦ σύμπαντος, ἤτοι δὲν εἶναι ἢ μία μικροτάτη πτωχὴ μυρμηκυιὰ, μία πτῆσις ἑνὸς ἐντόμου ἐντὸς ἡλιακῆς ἀκτῖνος!

Μελετήσωμεν λοιπὸν τὸ ἀχανές!

Φ. Πρίντεζης

ΣΙΜΩΝΙΔΟΥ Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ

Η ΠΑΡΑΦΡΟΣΥΝΗ ΕΝ ΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΥΤΗΣ

ΗΤΟΙ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

(Συνέχεια· ἴδε προηγ. φύλλον)

Ἐν δὲ τῷ μεγίστῃ κοινωνιολογικῇ ἀξίᾳ καὶ σπουδαιότητος ἔργῳ αὐτοῦ «Ὁ ἐκφυλισμός», ὁ μέγας οὗτος καὶ βαθύτατος σοφὸς λέγει:

Ἱστορικὴ περίοδος ὅλη κλίνει προδήλως εἰς τὸ τέρμα της καὶ ἄλλη προμηνύεται. Ῥῆγμα βαθὺ διατρέχει πᾶσαν παράδοσιν, ἡ δὲ αὔριον δὲν φαίνεται ἑτοίμη νὰ διαδεχθῇ τὴν σήμερον. Τὸ ὑπάρχον κλονεῖται καὶ καταρρέει, τὸ ἀφίνει δὲ ὁ κόσμος νὰ καταπέσῃ διότι τὸ ἐβαρύνθη καὶ νομίζει ἀναξίαν τοῦ κόπου τὴν συντήρησίν του. Αἱ ἰδέαι, ὅσαι μέχρι τοῦδε ἐδέσποσαν τῶν πνευμάτων, ἀπέθανον ἢ ἐδιώχθησαν ὡς ἐκθρονισθέντες βασιλεῖς, μάχονται δὲ περὶ κληρονομίας διάδοχοι νάμιμοι καὶ σφετερισταί. Ἀλλ' ἐν τούτοις κρατεῖ μεσοβασιλεία ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ φρίκῃ· σύγχυσις ἐξουσιῶν, ἀβουλία τοῦ ἀνάρχου πλήθους, αὐθαιρεσία τῶν ἰσχυρῶν. ἐμφάνισις ψευδῶν προφητῶν, γέννησις ἐφημέρων, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ τυραννικωτέρων δεσποτίσκων. Μετὰ πόθου προσδοκῶσι πάντες τὸ ἐπερχόμενον μέλλον, ἀλλ' οὐδεὶς προαισθάνεται πόθεν καὶ ποῖον θὰ ἀνατείλῃ. Ἐν μέσῳ δὲ τοῦ χάους τούτου ὑποφώσκει ἡ ἐλπίς, ὅτι ἡ τέχνη θὰ διδάξῃ ἡμᾶς ὁποία τις τάξις θὰ διαδεχθῇ τὴν σύγχυσιν. Εἰς τὸν ποιητήν, εἰς τὸν μουσικόν, ἀπόκειται ν' ἀναγγείλωσι, νὰ μαντεύσωσι, νὰ ὑποδείξωσι κἂν εἰς τὰ πλήθη τίνα μορφὴν θὰ ὑποδυθῇ ὁ πολιτισμὸς τοῦ μέλλοντος. Τί θὰ εἶνε αὔριον ἠθικὸν καὶ τί ὡραῖον; τί θὰ γνωρίζωμεν αὔριον, τί θὰ πιστεύωμεν, τί θὰ μᾶς ἐνθουσιάζῃ, τί θὰ μᾶς τέρπῃ; Οὕτως ἐρωτᾷ μυριόστομον τὸ πλῆθος».

Ἀλλὰ παρὰ ταῦτα εἰσέτι τι ὡρισμένον δὲν συνετάχθη πρόγραμμα μεταλλαγῶν παρεχουσῶν ἐχέγγυα ἱκανὰ νὰ πείσωσιν ἡμᾶς, ὅτι ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτοῦ θὰ εὕρωμεν ὅ,τι ποθεῖ ἡ ἀνθρωπότης, ὅτι ὀνειρεύθησαν οἱ αἰῶνες καὶ ὑπέδειξαν τὰ μεγάλα πνεύματα. Ὁ Κοινωνικὸς Χριστὸς δὲν ἐπεφάνη· ἴσως τὸν δημιουργήσῃ τὸ μέλλον· ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὁ κόσμος θὰ βαδίσῃ μετὰ τινων παραλλαγῶν ἐπὶ τῆς αὐτῆς πεπατημένης τρίβου, ἐφ' ἧς ἄχρι τανῦν. Καθῆκον δ' ἡμῶν εἶνε νὰ λειαίνωμεν ταύτην ὡς πλεῖστον καὶ νὰ ἀφαιρῶμεν τὰς ἀκάνθας ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ ποῦς ἡμῶν θὰ ἐτιτρώσκετο καὶ νὰ καθιστῶμεν ἀπὸ σκολιοῦ εὐθὺν ἀπὸ ἀκανονίστου καὶ δυσβάτου βατὸν καὶ λεῖον. Τὰ φάρμακα ἅτινα θὰ προτείνωμεν δὲν θὰ λάβωμεν ἐκ τῆς Φαρμακευτικῆς φαρέτρας. Ἐν τῷ Φαρμακείῳ δὲν εὑρίσκονται ἀπόθετα τὰ φάρμακα ἡμῶν. Ἡ νόσος εἶνε ψυχική, ψυχικὰ καὶ τὰ φάρμακα, ἠθικὴ καὶ τὰ φάρμακα ἠθικά, Ἡ διάδοσις τῆς χρήσεως τῶν τονωτικῶν φαρμάκων καὶ ἡ βελτίωσις τῶν ὅρων τῆς ὑγιεινῆς, θὰ ἠδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς θεραπείαν τοῦ σώματος τῶν πλείστων, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται ἡ ὑγεία τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ ἡ θεραπεία αὕτη εἶνε ἔμμεσος. Ἄμεσος ἴασις ἐπιτελεῖται ἂν ἡ ἀτμόσφαιρα ἡ ἠθικὴ ἐξυγιανθῇ, ἀπολυμανθῇ, παράσχῃ κρείσσονας ὅρους διαβιώσεως ἐν αὐτῇ. Ἐν τῇ θεραπευτικῇ τῶν παραφρόνων διακρίνομεν δύο τρόπους θεραπείας, τὴν σωματικὴν καὶ τὴν ψυχικήν, ἡ μὲν πρώτη λοιπὸν προκειμένου καὶ περὶ τῆς θεραπείας τῆς παραφροσύνης ὑπὸ τὴν γενικωτέραν αὐτῆς ἔννοιαν δηλονότι τῆς Κοινωνικῆς Παραφροσύνης παραμένει ἡ αὐτὴ καὶ δὲν ἔχομεν ἢ νὰ ἀνατρέψωμεν εἰς τὸ πρῶτον τυχὸν περὶ Φρενικῶν νόσων ἐγχειρίδιον, ἵνα ἴδωμεν τίνα τὰ ἀφορῶντα τὸ σῶμα τοῦ παράφρονος θεραπευτικὰ μέσα, δι' ὧν ἠδύνατό πως νὰ ἐπιρρωσθῇ καὶ ἡ τῶν φρενῶν ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν ἀποκατάστασις· ἡ δὲ δευτέρα, τοὐτέστιν ἡ ψυχικὴ ὅλως παραλάσσει, καθόσον καὶ τὸ ἀντικείμενον, ἐφ' οὗ θέλει αὕτη ἐφαρμοσθῇ δὲν εἶνε πλέον σῶμά τι ἁπτόν, δὲν εἶνε τὸ ἀνθρώπινον σῶμα καὶ πνεῦμα, ἀλλ' ἕτερόν τι σύνολον, ἰδεατόν, ὅ,τι νοοῦμεν λέγοντες Κοινωνίαν. «Ἡ ὅλη λειτουργία τῆς μηχανῆς, λέγει ὁ Maudsley, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ μηχανισμοῦ αὐτῆς ὡς πράγματος καὶ ἐκ τῆς καυσίμου ὕλης, ἣν δαπανᾷ καὶ δι' ἧς τίθεται εἰς ἐνέργειαν». Εἶνε ἡ μηχανὴ ὁ ἐγκέφαλος ἡμῶν, ἡ καύσιμος ὕλη εἶναι ἡ Κοινωνία ἐν ᾗ ζῇ τις καὶ εἶνε ἡ κίνησις αἱ ἰδέαι καὶ αἱ πράξεις ἡμῶν. Οἱ ἐξωτερικοὶ παράγοντες καὶ αἱ ἐπιδράσεις, αἱ ἐκ τῆς Κοινωνίας, εἰσὶ τὰ αἴτια δι' ἃ ἐμφανίζεται καλὴ ἢ κακὴ ἡ ψυχή τινος, καλὸς ἢ κακὸς ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ, συντελούντων πρὸς τοῦτο καὶ τῶν ἐσωτερικῶν παραγόντων. «Οὐδὲν ἐν τῷ νῷ, ὁ μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει»· ὁ σοφὸς Ἀριστοτέλης ἐγνωμάτευσε δόγμα καταλαβὸν θετικὴν σήμερον θέσιν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τῆς Φρενολογίας· ἄνευ αἰσθήσεων, ἀντιλήψεων, ἐντυπώσεων δὲν ὑφίσταται νόησις, διάνοια, κόσμος ἀνώτερος πνευματικός ὁ ἐγκέφαλος ἡμῶν εἶνε πίναξ ἄγραφος ἄνευ αἰσθήσεων καὶ ἡ λειτουργία του ἐξ αὐτῶν ἐξαρτᾶται· ὅταν λοιπὸν τοιοῦτος τυγχάνει ὁ τρόπος τῆς ἐγκεφαλικῆς λειτουργίας, πρόδηλον τυγχάνει ὅτι ὁ καλὸς ἢ κακὸς τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι ἐξήρτηται ἐκ τῶν καλῶν ἢ κακῶν ἐντυπώσεων τῶν ἔξωθεν προσγινομένων καὶ ἡ διανοητικὴ ἀτμόσφαιρα θὰ εἶνε ὑγιὴς ἢ νοσηρὰ ἐφ' ὅσον καὶ ἡ ἐξωτερικὴ ἢ κοσμικὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ περιβάλλοντος εἶνε τοιαύτη ἢ τοιαύτη. Κατὰ δύο λοιπὸν τρόπους ἡ διανοητικὴ λειτουργία στρεβλοῦται ἢ ἔσωθεν, διότι ἡ μηχανὴ τοῦ ἐγκεφάλου αὐτὴ καθ' ἑαυ-

τὴν ἐδλάδη ἢ ἔξωθεν, διότι τὰ κινοῦντα τὴν μηχανὴν ἐλατήρια ἐδλάδησαν.

Θέλομεν λοιπὸν κατ' ἀνάγκην ἐξετάσει τὴν κοινωνίαν ἡμῶν καὶ θὰ λάδωμεν πρόνοιαν περὶ ἐξυγιάνσεως τῶν μοχλῶν, περὶ οὓς αὕτη στρέφεται. Μὴ φοδούμεθα τὴν ἀλήθειαν, ἐν τῇ ἐξελίξει τῶν ἰδεῶν μας, θὰ εἴπωμεν πράγματα, ἅτινα θὰ ἐξεγείρωσιν ἴσως τὸν χόλον τινῶν. Δὲν βλάπτει· τὸ καυτήριον ὠφελεῖ τὴν πληγήν· ὁ πόνος ὃν προκαλεῖ εἶνε παροδικός. Θὰ σχολιασθῶσιν ἴσως οἱ λόγοι ἡμῶν. Ἀδιάφορον· ὅστις λάδῃ τὸν κόπον νὰ ἐγκύψῃ θὰ εὕρῃ αὐτοὺς ὀρθοὺς καὶ εἰλικρινεῖς γραφέντας ἐν ἐπιγνώσει τῶν πραγμάτων καὶ μετὰ πόνου καὶ ἐνδιαφέροντος. Εἴπομεν λοιπὸν καὶ ἐπαναλαμδάνομεν, ὅτι θέλομεν ἐξετάσει τίνα τὰ μέσα καὶ πῶς δύναται νὰ χαραχθῇ νέα πορεία Κοινωνικοῦ βίου ὑγιεστέρου, φυσικωτέρου, ἠθικωτέρου.

Ἐν δυσὶ γραμμαῖς δεδαίως οὐδέποτε δύναταί τις νὰ περιλάδῃ ὁλόκληρον σύστημα θεραπευτικόν, οὗτινος ὑπάρχει ἀνάγκη ἐνταῦθα, ἀλλὰ δεδαίως δύναται τοὐλάχιστον νὰ σύρῃ τὰς μεγάλας γραμμὰς αὐτῆς, νὰ ὑποδείξῃ τὰ γενικώτερα, ἐφ' ὧν θὰ δασισθῶσιν ἐν δέοντι αἱ λεπτομέρειαι, τὰ καθέκαστα, ἅτινα δύνανται νὰ γίνωσιν ἀφετηρία πρὸς μακρὰς καὶ εἰδικὰς ἐν τοῖς καθέκαστα μελέτας. «Οἱ λόγοι γείτονες τῶν πράξεων» εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης. Καὶ ἀληθῶς τὰ πράγματα προΐὸν τοῦ λόγου, ὁ δὲ λόγος τῶν πραγμάτων προϊὸν προφανῶς ὑπάρχει. Τῷ ὄντι πάντοτε θέλει τις παρατηρήσει ὅτι ὁσάκις ἐπανελήφθη τι πολλάκις καὶ ἐγράφη ἢ ἐλέχθη ἐγγὺς ἐγένετο καὶ ἡ πραγματοποίησις αὐτοῦ. Συνεπῶς καὶ ἂν ἔτι ἐπαναληφθῶσι πράγματα λεχθέντα οὐδεμία δλάδη· πρέπει νὰ ἐθισθῶμεν τέλος εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι δὲν ἀρκοῦσιν οἱ λόγοι, ἀλλ' ἀνάγκη πραγμάτων καὶ τοῦτο θέλομεν κατορθώσει καὶ ἡ σκέψις αὕτη θέλει γεννηθῆ ἐν ἡμῖν ἅπασιν, ἂν συνεχῶς ἐπαναλαμδάνωμεν τὰ πρέποντα γενέσθαι, ἅτινα κατὰ τὴν λαϊκὴν ῥῆσιν καὶ δὶς καὶ τρεῖς καλὸν εἶναι νὰ λέγωνται.

Τρεῖς λοιπὸν εἶνε καθ' ἡμᾶς οἱ παράγοντες, τρία τὰ φάρμακα τὰ τελεσφόρως δυνάμενα νὰ ἐπιδράσωσιν ἀπὸ κοινοῦ ἐνεργοῦντα ἐπὶ τοῦ νοσηροῦ τῆς Κοινωνίας ὀργανισμοῦ. Ἡ θρησκεία, ἡ πολιτεία καὶ ἡ οἰκογένεια. Ἑκάστη αὐτῶν ἰδιαιτέρως οὐδὲν ἐπιτυγχάνει, ἀλλὰ κοινῇ καὶ αἱ τρεῖς θαυματουργοῦσι. Καὶ πρῶτον ἡ θρησκεία. Ὁ Meinroth, καθηγητὴς φρενολόγος ἐν Λειψίᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐθεώρει τὴν παραφροσύνην ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν, ὡς προϊὸν τῆς ἁμαρτίας. Τοῦτο δὲν ἀληθεύει. Ἡ παραφροσύνη εἶνε ἀποτέλεσμα διαταράξεως τῆς φυσιολογικῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ἔχει αἴτιον ἀλλοιώσεις ὡρισμένας καὶ σαφεῖς τῶν ἐγκεφαλικῶν κυττάρων. Οὐχ ἧττον τοὺς λόγους τοῦ Heinroth δυνάμεθα νὰ ἐπαναλάδωμεν σήμερον προκειμένου περὶ τῆς παραφροσύνης περὶ ἧς ἡμεῖς θέλομεν νὰ ὁμιλήσωμεν. Ἡ θρησκεία λοιπὸν ψυχικὸν κατ' ἐξοχὴν ἴαμα, ἐπιτελεῖ τὰ δύο τρίτα τοῦ ὅλου τῆς θεραπείας, διότι εἶνε ὁ ψυχικὸς ὅρμος εἰς ὃν τὸ κλυδωνιζόμενον σκάφος ἀσμένως προχωρεῖ καὶ ἡ χειμαζομένη διάνοια ἀκινδύνως προσαράσσει. Ἀλλ' ἀτυχῶς σήμερον θρησκείαν δὲν ἔχομεν, ἀφοῦ ἀπώλεσε τὴν ἔννοιάν της ἡ λέξις καὶ δύο σταυροκοπήματα, εἷς ἐξορκισμός, εἷς σκανδαλώδης ῥασοφόρος, εἷς ῥινόφωνος ψάλτης, εἷς στομφώδης ἱεροκῆρυξ λαλῶν ἀκατάληπτον γλῶσσαν, εἷς ἀρχιερεὺς βουλευτοποιὸς ὅταν δὲν εἶνε ἀπογοητευμένος, ἀνώτεραι ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαὶ ἐπαναπαυόμεναι ἐπὶ τοῦ καθεστῶτος, συνιστῶσιν αὐτὴν ἔν γε τῷ παρόντι, ἡ δὲ οὐσία, τὸ πνεῦμα τῆς θρησκείας, ἡ αὐταλήθεια καὶ πάντα τῶν ἱερῶν γραμμάτων τὰ θέσφατα εἰσὶν ἀπὸ πολλοῦ καιροῦ ἀτυχῶς νεκρὰ καὶ ἀδρανῆ, ἡ δὲ Κοινωνία ἀφέθη εἰς τὸν δοῦν τῆς τύχης της καὶ τὴν αὐτανάπτυξιν.

Ταῦτα λέγοντες δὲν ἐννοοῦμεν τὴν προσδολὴν τῆς θρησκείας, ἀλλὰ τὴν ἐπίρρωσιν, οὐχὶ τὴν κατάργησιν ἀλλὰ τὴν ἐνίσχυσιν, οὐχὶ τὸν χλευασμόν, ἀλλὰ τὸν σεδασμόν· θέλομεν τὸν Ἐπίσκοπον καὶ ἐν γένει τὸν ἀνώτερον τῆς Ἐκκλησίας πρότυπον τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, τὸν θέλομεν, ὡς ἐκεῖνον τοῦ Οὐγγὼ τὸν ἐπίσκοπον Μυριήλ, τὸν δαπανῶντα τὰ πάντα διὰ τοὺς πτωχούς του καὶ δι' ἑαυτὸν μόνον τὸν ἠθικὸν πλοῦτον νεμόμενον. Ὅταν εἰσέρχωμαι εἰς πτωχικὴν καλύδην, ἵν καὶ οἱ τέσσαρες ἄνεμοι δέρουσιν ἀπαισίως καὶ δλέπω κατακείμενον εἰς τὴν κλίνην τὴν ἀχυροποίητον δρέφος νοσοῦν καὶ θνῆσκον ἐκ τῆς ἐλλείψεως καὶ τῶν στοιχειωδεστέρων τῆς θεραπείας μέσων καὶ τῆς διαίτης, πέριξ δὲ κατάκεινται ψυχαὶ ἀθῶαι ῥιγοῦσαι καὶ πεινάλέαι, ἡ διάνοιά μου στρέφεται πρὸς τὰ ὑψηρεφῆ τῶν Ἐπισκόπων μέγαρα καὶ ἀναζητῶ πανταχοῦ τὴν διάνοιάν των καὶ τὴν ψυχήν των, ἵνα, εἰ δυνατόν, τὴν καθηλώσω ἐκεῖ ἐπὶ τῆς θέσεώς μου καὶ ἴδω, ἂν δὲν θὰ συγκινηθῇ, ἂν δὲν θὰ δακρύσῃ ἂν δὲν θὰ κατανυγῇ εἰς μετάνοιαν διὰ τὴν ἀδιαφορίαν καὶ τὴν παγερότητα αὐτῆς.

Ἔπειτα τύποι ὑπὸ τῆς θρησκείας μὲν ὑπαγορευόμενοι, ἀλλὰ χρησιμεύοντες δι' ἄλλας ἐποχὰς καὶ δι' ἄλλας κοινωνίας καθίστανται σήμερον μάστιγες τῶν χριστιανῶν τῶν ὁπωσδήποτε ἐχόντων τὴν θέλησιν νὰ ἐφαρμόσωσιν αὐτοὺς ἐξ εὐσεδείας προπαραδότου καὶ οἰκογενειακῆς ἀνατροφῆς· καὶ τοιοῦτοι τύποι εἶνε αἱ μακραὶ νηστεῖαι, αἱ μακραὶ λειτουργίαι, αἱ πολλαὶ ἑορταί, ἡ ἀφόρητος πενταρολογία ὑπὸ ἀπείρους μορφὰς ἐξασκουμένη καὶ ἄλλαι προλήψεις, αἵτινες, χωρὶς νὰ προσθέτωσί τι εἰς τὸ πραγματικὸν οἰκοδόμημα τῆς θρησκείας, ἀφαιροῦσιν ἀπ' αὐτῆς τὴν πνευματικὴν οὐσίαν, τὸ αἰθέριον, τὸ ἄυλον, τὸ ἀκριδῶς ζωοποιὸν αὐτῆς στοιχεῖον. Ἐκ τούτου συμδαίνει ὥστε νὰ παραμελῆται ἡ οὐσία διὰ τοὺς τύπους, τὰ πράγματα διὰ τοὺς λόγους καὶ γνωστὸν πόσον «ἅπας λόγος μάταιον ἐστὶ καὶ κενόν, ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα». Ἐν μελέτῃ περιορισμένων ὁρίων, ὡς ἡ παροῦσα δὲν δυνάμεθα πλεῖον νὰ ἐκτανθῶμεν οὐδ' ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ οὐδ' ἐν τοῖς λοιποῖς, ἀλλ' ἡ ἁπλῆ ὑπόδειξις ἀτόπων καὶ μέσων θεραπείας εὐκόλως δύναται νὰ μετατραπῇ εἰς ἐκτενεῖς ἐν τοῖς καθέκαστα συζητήσεις, ἂν ἡ ὀρεξις ἐπήρχετό ποτε εἰς τοὺς ἁρμοδίους νὰ τείνωσι τὸ οὖς αὐτῶν εἰς ἀκρόασιν τῶν λόγων ἡμῶν ἀπασχολούμενοι ἐπὶ μικρὸν ἀπὸ τὰς μεταθέσεις καὶ παύσεις δυστυχῶν ὑπαλλήλων.

Πρῶτον λοιπὸν ἀνάγκη ἀπόλυτος ὑπάρχει, ὅπως νέα Οἰκουμενικὴ σύνοδος συνελθοῦσα συζητήσῃ τὰ κατὰ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῆς θρησκείας, ἀφοῦ πρῶτον σύνοδος τῶν ἀρχιερέων τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος μελετήσῃ τὰ καθ' ἑαυτὴν καὶ προσέλθῃ ὁ ἀντιπρόσωπος αὐτῆς πεφωτισμένος καὶ δεδιδαγμένας πρὶν τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἐλλείψεις, τὰ διορθωτέα καὶ τὰ συμπληρωτέα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνισμοῦ, ὅστις ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα, ἐξ οὗ ποτε θὰ ἐξωρμηθῇ ἡ φωνὴ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ τοῦ δούλου ἔτι Ἔθνους, τοῦ μόνον στήριγμα ἐθνικὸν ἐν τῷ παρόντι ἔχοντος αὐτὴν ταύτην τὴν θρησκείαν. Ὁποίων δὲ μεγάλων ὠφελειῶν πρόξενος ἤθελε γίνει ἡ τοιαύτη Σύνοδος νομίζομεν περιττὸν ν' ἀναγράψωμεν ἀφοῦ καὶ τοῖς τυφλοῖς δῆλον τοῦτο.

Ἠκούσθη ποτὲ ἡ ἀσεδὴς φωνὴ τῆς διαλύσεως τῶν Μονῶν· μᾶλλον ἄπατρις καὶ ἀγνώμων φωνὴ δὲν ἠδύνατο ν' ἀκουσθῇ. Οὐχί· αἱ μοναὶ δέον νὰ συντηρηθῶσι, ἀλλὰ καὶ οἱ μοναχοὶ ἀνάγκη νὰ χαλιναγωγηθῶσι,

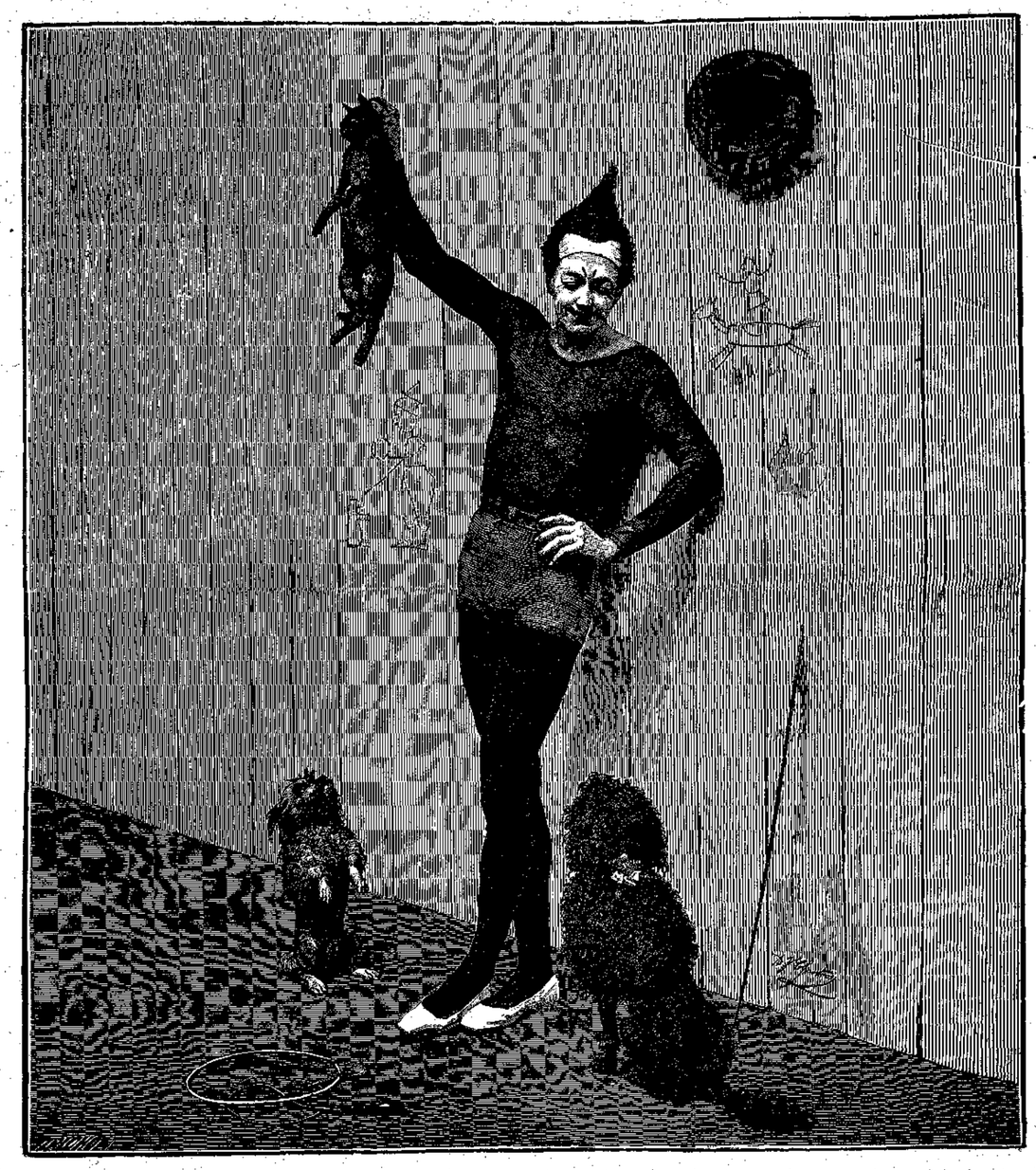

ΑΙ ΑΠΟΚΡΕΩ

διότι ὁμοιάζουσαν ἄτιμ ἀφηνιάσαντα καὶ ἀχαλίνωτα, διότι κατήντησαν τὸ ὄνειδος τῆς Ἐκκλησίας, τὰ περιτρίμματα τοῦ κλήρου, οἱ πλάνοι τοῦ λαοῦ, τὰ σκάνδαλα τῶν ἀθώων χωρίων καὶ κωμῶν, διότι τέλος λήγοντος τοῦ 19ου αἰῶνος εἶνε ἐμπαιγμὸς καὶ λώδη καὶ διαφθορὰ μὴ ἐπιτρεπομένη πλέον νὰ ὑφίσταται ὡς ὑφίσταται, νὰ ζῇ τοῦ λοιποῦ ὡς ἔζησεν ἄχρι τοῦδε, νὰ παίζῃ τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἔπαιξεν εἰς τὸ παρελθόν Ἂς τεθῇ βαρεῖα ἡ πλὰξ τῆς λήθης εἰς αὐτὸ καὶ ἐπὶ νέων βίσεων ἂς ἀνεγερθῇ χριστιανικωτέρα, λογικωτέρα, οὐσιαστικωτέρα, σεμνοτέρα ἡ δρᾶσις Μονῶν καὶ μοναχῶν· καθόσον ἐκ τῶν λεγομένων ἀνεκμεταλλεύτων πηγῶν εἰσὶ κατ' ἐμὲ σπουδαιότεραι αἱ ἠθικαὶ τοιαῦται καὶ μία τούτων πολυσήμαντος εἶνε ἡ τῶν μονῶν ἐν τε τῇ ἐλευθέρᾳ καὶ δούλῃ Ἑλλάδι.

Ὁ κλῆρος ἔπειτα ὁ ἀμαθής, ὁ ἐμπνέων ἀποστροφὴν καὶ μῖσος, ὁ κλῆρος τῆς ἐλεημοσύνης καὶ τῆς πενταρᾶς, ὁ συρόμενος ὄπισθεν τοῦ ἅρματος τῆς πολιτικῆς ὡς ὁ ταπεινώτερος τῶν κομματαρχίσκων, ὁ μὴ ἔχων συναίσθησιν τῆς θέσεώς του, διότι τοιοῦτον τὸν ἐδημιούργησεν ἡ Πολιτεία, τοιοῦτον τὸν ἠθέλησε καὶ τὸν ἀνέχεται ἡ Κοινωνία, ὁ ἀπρὶξ ἐχόμενος τῆς προσφορᾶς καὶ τοῦ δίσκου τοῦ εὐλογηταρίου καὶ τῆς ἁγιαστούρας, ὁ κλῆρος

ὑποκριτής, ὁ κλῆρος ὁ . . . ἡ παρῳδία κλήρου, οὗτος λέγω ὁ κλῆρος δύναται καὶ πρέπει νὰ ἐξοστρακισθῇ, νὰ ἀνακαινισθῇ, νὰ μορφωθῇ, νὰ περικοπῇ, νὰ μετριασθῇ, νὰ ζήσῃ ἀξιοπρεπέστερον, ἀνθρωπινότερον, νὰ ἐμπνεύσῃ σεβασμόν, νὰ ἐμπνεύσῃ ἐμπιστοσύνην, νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ προσέλθω αὐτῷ ἐν δάκρυσι μετανοίας καὶ τῷ ἐξομολογηθῶ τὴν στενοχωρίαν μου, τὴν ὀργήν μου, τὸν ἄνομον ἔρωτά μου, τὸ μελετώμενον ἔγκλημα, τὸ συμβὰν ἀνόμημα, τὴν ἐνοχήν μου καὶ εὕρω παρ' αὐτῷ τὸ βάλσαμον τῆς παρηγορίας ἐκ τῶν χρυσῶν τῆς θρησκείας ῥημάτων, ἐκ τῶν μελιρρύτων φθόγγων τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Γρηγορίου, ἅτινα θὰ μοὶ ὑποδείξῃ καὶ θὰ μοὶ διδάξῃ ἢ θὰ μοὶ ἀναμνήσῃ καὶ δι' ὧν ἐν τέλει ἐν δάκρυ Μαγδαληνῆς θὰ λούσῃ τὴν ψυχήν μου, ἀντὶ μία σφαῖρα νὰ ῥυπάνῃ καὶ χράνῃ τὸ σῶμά ἐξ αἱμάτων.

("Επεται συνέχεια)

ΠΕΙΡΑΜΑ ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΥ

Ὁ κ. Ἀντωνίου, ἰατρός, ἐν Ἀθήναις κατέχει τὸ τάλαντον τοῦ ὑπνωτίζειν εὐχερῶς καὶ κατανοεῖν εὐκόλως τὰ ὑποκείμενα εἰς ὑπνωτισμὸν πρόσωπα.

Ἐσχάτως ἔν τινι φιλικῇ οἰκίᾳ ἐξετέλεσε τ' ἀκόλουθα ἀξιοπερίεργα πειράματα, ἅτινα δημοσιεύομεν χάριν τῶν ἐνδιαφερομένων ἀναγνωστῶν μας.

Πέριξ τραπέζης ἐκάθηντο διάφοροι προσκεκλημένοι. Ὁ κ. Φ. καλὸς βαθύφωνος, ἔψαλλε μετὰ τριῶν φίλων του ὅλως ἀνύποπτος.

Ὁ κ. Ἀντωνίου, ἦλθε κρυφίως ὄπισθέν του, καὶ ἔθηκε πρὸ τοῦ στόματός του ἀπαλῶς τὴν χεῖρα.

Ἡ φωνὴ ἐσβέσθη εἰς τὰ χείλη τοῦ Φ. οἱ ὀφθαλμοὶ ἔμειναν ἀπλανεῖς καὶ ὑελώδεις. Ὄρθιος, εὐθυτενής, ἀκίνητος, ὡμοίαζε πρὸς μαρμάρινον ἀνδριάντα. Οὐδὲ εἷς μυὼν τοῦ προσώπου του συνεσπάσθη.

Ὁ ἰατρὸς ἐστράφη πρὸς τοὺς παρεστῶτας καὶ εἶπε·

— Ἰδοὺ, περίεργον φαινόμενον. Ἡ ἐπιστήμη δέχεται, ὅτι ὁ ὑπνωτιζόμενος ὑφίσταται πρῶτον τὴν ληθαργικὴν κατάστασιν, ἐξ ἧς μεταβαίνει εἰς τὴν ἐπιληπτικὴν εἶτα. Ἐδῶ ἔχομεν ἀπ' εὐθείας ἐ π ι λ η π τ ι κ ὴ ν κατάστασιν. Τὸ σῶμα ἀδρανεῖ καὶ ἀναισθητεῖ.

Διέτρησε διὰ παχείας καρφίδος, διαμπὰξ καὶ βαθύτατα τὸ δέρμα τοῦ κ. Φ. Οὐδεὶς σπασμὸς πόνου, οὐδεμία ἀγωνία. Ἐφάνη μόνον μικρὰ σταγὼν βαθέος μελανοῦ αἵματος, ἥτις ἐξηράνθη πάραυτα. Οὔτε αἱμορραγία.

Ὁ ἰατρὸς διατάσσει νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ καὶ τὸν ὁδηγεῖ εἰς διπλανὴν αἴθουσαν, ὅπου τὸν παρακαλεῖ νὰ καθήσῃ ἐπὶ ἕδρας καὶ τῷ ὑποβάλῃ διαφόρους ἐρωτήσεις.

Ὁ κ. Φ.. ἀπαντᾷ βραδέως πολὺ καὶ μετὰ κόπου.

— Εἶνε, λέγει ὁ ἰατρὸς, μία πάθησις αὐτή. Ὅταν εἶνε εἰς ὑπνωτιστικὴν κατάστασιν, δυσκολεύεται νὰ ὁμιλήσῃ, βεβαίως ἐκ παθήσεώς τινος, ἣν ὑφίστανται τὰ φθογγολογικὰ ὄργανα. Καὶ διὰ νὰ ἐννοήσητε, ὅτι τὰς ὀργανικὰς παθήσεις, δὲν θεραπεύει, ὡς κακῶς νομίζεται ἡ ὑποβολή, ἰδού.

— Κύριε Φ... τῷ λέγει. Θέλω νὰ ὁμιλήσητε ταχέως καὶ ἀπροσκόπτως. Ἐμπρός.

Τίποτε ὁ ὑπνωτισθείς. Ἐξηκολούθει λαλῶν βραδέως ὡς πρότερον. Τὸν θέτει εἰς ἐπικοινωνίαν ὁ ἰατρὸς μετὰ τοῦ κ. Ρ. ὅστις τὸν βασανίζει μὲ ποικιλίαν ἐρωτήσεων.

Ὁ Φ. δὲν μεταβάλλει τακτικήν.

— Αὐτὸ μόνον ἤθελα νὰ σᾶς δείξω, λέγει ὁ ἰατρὸς, ὅτι ἡ ὑποβολὴ εἰς τὰς παθήσεις, δὲν ἀρκεῖ πρὸς θεραπείαν.

Καὶ ἐξύπνησε τὸν κ. Φ. Ἤνοιξε ἐκεῖνος τὸ ὄμμα, ἐτανίσθη, ἐμειδίασε καὶ ἠγέρθη τῆς ἕδρας ἐλαφρός. Δὲν ἐνεθυμεῖτο τίποτε.

* * *

Τὸ πρῶτον πείραμα ἔληγε καὶ ἐζητήσαμεν δεύτερον.

Ἐπλησίαζεν ὁμιλῶν πρὸς τὸν παριστάμενον συνάδελφον κ. Τσ. Ἀλλ' αἴφνης ἀναπηδᾷ οὗτος ἔντρομος καὶ κραυγάζων, τῆς ἕδρας του καὶ μὲ δύο πηδήματα εὑρίσκεται εἰς τὸν δρόμον.

— Τὸ καπέλλο μου, φωνάζει.

Ὑπέστη βεβαίως διατάραξιν τινα νευρικήν, ἣν παρὰ μικρὸν ἠκολούθει ὁ συνάδελφος κ. Δημ., ὅστις ὅμως ἐκρατήθη.

* * *

Πέριξ τῆς ἰδίας τραπέζης ἐκάθηντο. Ὁ κ. Φ. πάλιν ἐτραγῴδει, εὐθυμότατος καὶ ἀστειότατος.

Ἀπέναντι τότε ἔρχεται ἀφελῶς καὶ ἵσταται ὁ ἰατρὸς εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τῆς τραπέζης καὶ εἰς ἀπόστασιν 20 βημάτων. Γελᾷ καὶ τραγῳδεῖ καὶ ἐκεῖνος καὶ ῥίπτει ἓν ἰσχυρὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ Φ. . .

Καὶ . . . κόκκαλο ὁ Φ. ἐξακολουθεῖ ᾄδων, ἀλλ' εἶναι ὑπνωτισμένος.

— Σιωπή, λέγει ὁ ἰατρός.

— Σιωπᾷ ὁ Φ . . .

Τείνει τὸν δάκτυλον ὁ ἰατρὸς καὶ τῷ διαγράφει τὸν δρόμον μέχρι τῆς ἄλλης αἰθούσης, ὅπου ἡ ἕδρα.

Ὁ Φ . . . προχωρεῖ, ἔχων τὸ βλέμμα καθηλωμένον ἐπὶ τοῦ ἰατροῦ καὶ κάθηται εἰς τὴν θέσιν του.

— Ἔσο εὔθυμος.

Γελᾷ ὁ Φ.

— Τώρα, λέγει ὁ κ. Ἀντωνίου, θὰ σᾶς κάμω διασκεδαστικά τινα πειράματα ὑποβολῆς.

Θέτει εἰς ἐπικοινωνίαν τὸν ὑπνωτισμένον, μὲ μοὺς 3 φίλους του, μεθ' ὧν ἐτραγῴδει καὶ τῷ δίδει κιθάραν, ξεκουρτισμένην.

— Παῖξε μου τὴν Καβαλαρίαν.

Κουρδίζει ὁ κ. Φ . . . καὶ παίζει θαυμασίως γλυκύτατα, ὡραιότατα.

— Τραγούδησε.

Ἀρχίζει ὡραίαν μονῳδίαν, ἣν συνοδεύουσιν οἱ τρεῖς φίλοι του. Μετ' οὐδενὸς ἄλλου ἐπικοινωνεῖ. Προσπαθεῖ τις νὰ τῷ ἀφαιρέσῃ τὴν κιθάραν, ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον. Νομίζεις, ὅτι εἶναι κολλημένη ἐπάνω του.

* * *

Ὁ ἰατρὸς τῷ παρουσιάζει τὸν κ. Βοντσ . . .

— Ἰδού, τῷ λέγει, ἡ δεσποσύνη Ἀλὶς, ὡραία κόρη, ὡραιοτάτη, ἡ ὁποία σὲ ἀγαπᾷ. Εἶσαι ἐν συναναστροφῇ καλῇ. Βλέπεις τί ὡραῖος κόσμος; Τί ὡραῖα ποῦ χορεύουν; αἴ;

— Ναί, λέγει ἐκεῖνος.

— Τώρα πάρε τὴν δεσποσύνην καὶ συνομίλησον μαζύ της. Ἔρωτα, βρὲ κουτέ. Αὐτὴ τρελλένεται γιὰ σένα.

Κύπτει ὁ Φ. . . ὑποκλίνεται πρὸ τοῦ Βόντσ. . . καὶ τῷ δίδει τὴν χεῖρα.

— Τί ὡραία ποῦ εἶσθε;

Τὸν ὁδηγεῖ εἰς παρακείμενον θάλαμον καὶ ἀρχίζει ἐρωτικὸν διάλογον. Ὁ Βόντσ... παίζει καλὰ τὸ μέρος του. Ἡ σκηνὴ εἶναι θαυμασία. Τί πάθος εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Φ. . . τί λαχτάρα εἰς τὰ φιλήματά του, εἰς τὰς θωπείας του· φιλεῖ τὸν Βόντσ. . . τὴν ὑποτιθεμένην Ἀλὶς, γλυκὰ, γλυκὰ καὶ τὴν ὁδηγεῖ εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ.

— Παίζουν πόλκα, τῷ λέγει ὁ ἰατρός. Χόρευσον. Χορεύει ὁ δυστυχὴς Φ... πάντοτε ἐν τῇ ψευδαισθήσει του, ὅτε τὸν πλησιάζει ὁ ἰατρός.

— Ἄκουσε Φ... τῷ λέγει. Δὲν εἶνε ἡ Ἀλὶς αὐτή. Εἶναι ὁ Βόντσ... φίλος σου, ὃν θέλω νὰ ἀγαπᾷς πάντοτε. Φίλησέ τον.

Κατ' ἀρχὰς συνοφρυοῦται ὁ Φ... ἀλλὰ μειδιᾷ εἶτα φιλεῖ τὸν Βόντσ.

* * *

Ἦτο 1 μετὰ τὸ μεσονύκτιον καὶ ἡ σειρὰ τοῦ κ. Β...

Ὁ κ. Ἀντωνίου, τὸν καθίζει εἰς τὴν ἕδραν καὶ τῷ δίδει χάρτην καὶ μολυβδίδα.

— Ἀκίνητο τὸ χέρι σου εἰς τὸ χαρτὶ, τῷ λέγει, καὶ πρόσεξε. Θὰ γράψῃς χωρὶς νὰ θέλῃς.

Ἦτο ψευδοϋποβολὴ αὐτή, διὰ νὰ συγκεντρώσῃ τὴν διάνοιαν τοῦ νέου ὁ ἰατρὸς εἰς ἓν σημεῖον. Διότι μετὰ δύο δευτερόλεπτα, θωπεύει τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ ὁ καϋμένος ὁ Β . . . τὰ κοκαλώνει.

— Ἰδοὺ λέγει, ὁ ἰατρὸς ἤρεμος καὶ ἁπαλὸς ὕπνος. Τώρα θὰ πειραθῶμεν μόνον ἀθῷα πειράματα. Εἶσαι καλά, τὸν ἐρωτᾷ.

— Πολὺ καλά, ἀπαντᾷ ἐκεῖνος.

— Λοιπόν, ἐπιθυμῶ νά μου δώσῃς τὴν περιγραφὴν τῆς καταστάσεώς σου. Καὶ ἐπειδὴ εἶσαι ποιητής, τὴν θέλω εἰς στίχους.

— Πολὺ καλά.

— Λοιπὸν σκέφθητι 5 λεπτὰ καὶ μοῦ λέγεις.

Μετὰ 5 λεπτὰ ὁ κ. Β . . . ἀπαγγέλλει τοὺς ἑξῆς ὡραιοτάτους

στίχους. Ἐρωτηθείς, ἐὰν εἶνε αὐτοσχέδιοι, μᾶς διεβεβαίωσεν ὅτι ἐκείνην τὴν στιγμὴν τοὺς ἔκαμε.

«Τώρα τὸ βρίσκω τ' ὄνειρο ποῦ ὁ νοῦς μου κάθε 'μέρα
μὲ τὴν ἀνήσυχη ψυχὴ γυρεύουνε νὰ βροῦνε.

—

Τώρα σὲ κάποιαν ἄγνωστη καὶ φωτεινὴ ἀτμόσφαιρα
ὅλα τὰ πάθη τῆς καρδιᾶς τὰ αἰσθάνομαι νὰ σβοῦνε.

—

Τώρα 'να φῶς ἀνέσπερο ποῦ τὸ θωρῶ νὰ ρίχνῃ
τὲς μυστικὲς ἀχτίδες του μὲς τῆς ψυχῆς τὰ βάθη.

—

Τὲς περασμένες μου χαρὲς σὰν ζωντανὲς μοῦ δείχνει
κι' ὅλα μου διώχνει τ' ἄσβυστα κι' ἀκοίμιστά μου πάθη.

—

Καὶ ἐξηκολούθει νὰ κοιμᾶται. Ἦτο εἰς ληθαργικὴν κατάστασιν καὶ παρουσίαζεν 110 σφυγμοὺς καὶ 26 ἀναπνοάς. Οὐχὶ φυσιολογικὴ κατάστασις.

* * *

Παρακαλεῖται τότε ὁ κ. Ἀντωνίου νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸν Β. τὸ ἑξῆς:

— Νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ γραφεῖον τῶν «Καιρῶν» τὴν ἐπομένην ἀκριβῶς εἰς τὴν 1 καὶ 1|4, νὰ γράψῃ μικρὸν χρονογράφημα ἕως 3|4 στήλης περὶ τῆς καταστάσεως εἰς ἣν εὑρίσκετο ὑπνωτισμένος.

Εἰς τὴν 1 καὶ 15' εἰσέρχεται εἰς τὸ γραφεῖον τῶν «Καιρῶν». Χαιρετᾷ ὅλους ἠρεμώτατος καὶ ζητεῖ χάρτην, καὶ κάθηται. Ἄρχεται γράφων. Τριγύρω κάμνουσι θόρυβον, τοῦ φωνάζουν, τὸν προκαλοῦν, τὸν ὠθοῦν.

Ἀκίνητος, χωρὶς καμμίαν αἴσθησιν ἄλλην, μὲ ἐξωγκωμένας τὰς φλέβας τοῦ μετώπου του, γράφει. Εἶναι εἰς ὑπνωτιστικὴν κατάστασιν, τελείαν. Ἡ ὑποβολὴ τῆς χθὲς ἐνήργησε τὴν ὡρισμένην ὥραν, καὶ κατὰ τὸν διαταχθέντα τρόπον, ἀκριβέστατα.

Ἔγραφε ταχέως. Ὅταν ἐτελείωσεν, ἀνέγνωσε τὰ χειρόγραφά του. Ἔπειτα τὰ ἔδωκε καὶ ἔμεινε σιωπῶν.

Ὁ Ἀντωνίου, ὅστις εἶχεν ἔλθει ἐν τῷ μεταξύ, τὸν πλησιάζει τότε καὶ τὸν φυσᾷ εἰς τὸ πρόσωπον. Καὶ τότε ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, ἐγέλασεν, καὶ πρός με:

— Πᾶμε νὰ πιοῦμαι καφέ. Γι' αὐτὸ ἦρθα.

Ἦτο καὶ τοῦτο ὑποβολὴ τῆς χθές. Οὕτως ἀκριβῶς τοῦ ὑπέβαλεν ὁ ἰατρὸς νὰ πράξῃ.

* * *

Παραθέτομεν τὸ χρονογράφημα τοῦ Β . . . ὅπερ ἔγραψεν εἰς τὸ γραφεῖον τῶν «Καιρῶν».

Αἴφνης τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ζοφερὸν νέφος διαλύεται καὶ ἐλευθέρα ἡ ψυχὴ ἵπταται εἰς τοὺς ὀνειρώδεις κόσμους τοῦ ἀγνώστου. Κυανῆ καὶ ἐν ταυτῷ φωτεινὴ ἀτμοσφαῖρα, περιβάλλει τὴν δραπέτιδα ψυχήν, ἥτις εὐτυχὴς ἤδη πλανᾶται μεταξὺ τῶν ἀνθέων, τῶν ἐκ χρυσῶν ἀκτίνων ἐχόντων τὰ πέταλα. Οἱ ὄνειροι καὶ αἱ χίμαιραι προσδέχονται τὴν ψυχὴν ὡς ἀδελφὴν καὶ μουσικὴ θεσπεσία λικνίζει ταύτην Κόσμοι φωτεινοί, κόσμοι περικλείοντες εἰς ἑκάστην πτυχὴν των καὶ ἓν ὄνειρον, μίαν τῆς ψυχῆς εὐδαιμονίαν ὑπλοῦνται εἰς τὸ κυανοῦν ἄπειρον, εἰς τὴν μυροβόλον Ἐ.εμ, καὶ πέριξ αὐτῶν ἡ φωτεινὴ ἀτμόσφαιρα φωτεινοτέρα καθίσταται. Καὶ μακρὰν πολὺ μακρὰν εἰς μίαν τοῦ κυανοῦ ἀπείρου γωνίαν, ἡ ψυχή μου διορᾷ τὸ ποθητὸν τῶν παρελθόντων ὀνείρων ἴνδαλμα. Πετᾷ πρὸς αὐτὸ πλήρης χαρᾶς καὶ ἔρωτος, ἐλευθέρα πλέον, ξένη πρὸς τὸν πόνον.

Ἡ γλυκεῖα θερμότης, ἥτις τὴν περιβάλλει τὴν μεθύει, ἀλλὰ καὶ γνωρίζει αὐτῇ τὴν ἀθανασίαν, τὴν μάγον δύναμιν τοῦ αἰωνίου ὄντος. Φῶς πανταχοῦ, φῶς ἄνω καὶ κάτω εἰς τὸν κόσμον τῶν ξένων ἰνδαλμάτων, εἰς τὴν ποθητὴν τοῦ κυανοῦ ἀπείρου γωνίαν, ἐν ᾗ καὶ τὸ ἰδικόν μου ἴνδαλμα τῶν παρελθόντων ὀνείρων μου.

Μυστηριώδης δύναμις ἑλκύει τὴν ψυχὴν καὶ φέρει αὐτὴν εἰς τὸ κυανοῦν ἄπειρον. Θάμβος μέγα καταλαμβάνει τοὺς ὀφθαλμούς της καὶ ὅμως εὐτυχὴς βλέπει, βλέπει πάντοτε καὶ ἀπολαύει τῶν κόσμων ἐκείνων τῶν μυθικῶν τὴν μαγείαν. Ζῇ τώρα πανευδαίμων καὶ τὸ ῥῖγος, ὅπερ κατὰ διαστήματα διαθέτει αὐτήν, εἶναι ῥῖγος ζωογόνον, ῥῖγος διαχέον τὴν ἡδονήν, τὴν γνῶσιν τῆς αἰωνιότητος.

Ἐλευθέρα! καὶ κυρίαρχος τοῦ ἀγνώστου, γνώστης τῶν παρελθόντων καὶ μελλόντων. Εὐτυχής, διότι δὲν βλέπει τι τοῦ παρόντος·

Καὶ τὰ ἄνθη, τὰ ἔχοντα ἐκ χρυσῶν ἀκτίνων τὰ πέταλα, σκιρτῶσιν ὑπὸ τὴν πτῆσίν της, καὶ φρίσσουσιν ὑπὸ τὴν πνοήν της.

Ἀλλά, φεῦ! ὄνειρον μόνον ἦτο καὶ τοῦτο; Τὸ κυανοῦν ἄπειρον σκοτίζεται καὶ τὸ ζοφερὸν νέφος βαρύνει καὶ πάλιν τοὺς ὀφθαλμούς μου! Καὶ ἡ ψυχὴ κλαίει. . . .

Η. Β.

ΤΟ ΨΕΥΔΟΣ ΚΑΙ Η ΑΛΗΘΕΙΑ

Τὸ ψεῦδος εἶναι τὸ ἀπαισιώτερον τῶν ἐλαττωμάτων, διότι συμπαρασύρει πλεῖστα ἐλαττώματα. Εἶναι ἔτι χείριστον καὶ τῆς κλοπῆς.

Τὸν ψευδόμενον ἀποστρέφεται ὅλος ὁ κόσμος καὶ οὕτω βλέπει ἑαυτὸν ἐγκαταλελειμμένον καὶ ὅταν ἀκόμη ἔχει ἀνάγκην βοηθείας, (ὡς ὁ μικρὸς ποιμήν, ὅστις ἅπαξ ψευσθείς, ἐκ δευτέρου δὲν ἐπιστεύθη καὶ οὕτω κατεσπαράχθησαν τὰ πρόβατά του ὑπὸ τοῦ λύκου.) Ἔμπροσθεν τοῦ ψευδομένου δὲν γίνεται λόγος ἢ περὶ ἀσημάντων πραγμάτων, διότι θὰ εἴπῃ τὸ διπλάσιον τοῦ ὅτι ἤκουσεν. Ἀρχίζει νὰ ψεύδεται δι' ἐλάχιστα πράγματα καὶ φθάνει εἰς σπουδαῖα. Εἶναι τόσον συνειθισμένος εἰς τὸ νὰ ψεύδεται, ὥστε πράττει τοῦτο ἀνεπαισθήτως καὶ ἐὰν τὸν παρατηρήσουν, θὰ εἴπῃ: «δὲν εἶπον παρὰ τὴν ἀλήθειαν.»

Τὸ ψεῦδος ἔχει κακὰς συνεπείας, ἐπιφέρει ἔριδας, διαστάσεις οἰκογενειῶν καὶ παντὸς εἴδους συμφοράς. Εἶναι ἀληθῶς ἀξιολύπητοι αἱ οἰκογένειαι εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχουν τοιαῦτα ἄτομα.

Οὐδὲν ὡραιότερον τοῦ ἀληθοῦς, λέγει μία παροιμία, καὶ θὰ προσθέσω οὐδὲν εὐκρινέστερον τούτου. Ὁ ἐνάρετος ἄνθρωπος ἀναγνωρίζεται ἐκ τῶν πράξεών του, ἐκ τῶν βλεμμάτων του, (ἀφοῦ οἱ ὀφθαλμοὶ εἶναι τὸ κάτοπτρον τῆς ψυχῆς, δὲν θὰ ἐρυθριάσῃ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, ὡς πράττει ὁ ψευδόμενος, ἀλλ' ἀπεναντίας θὰ θριαμβεύσῃ ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν του, ἐὰν ἔχῃ τοιούτους. Πολλάκις τὸ ψεῦδος ἐπέφερε τὸν θάνατον. Μήπως ἡ Ἰωάννα δ' Ἄρκ δὲν ἐκάη ζῶσα ἕνεκεν ψευδοῦς συκοφαντίας καὶ ἄλλοι ἥρωες καὶ ἡρωΐδες,

Ἡ ἀλήθεια παρουσιάζεται καθαρά, ἁγνή, θριαμβεύουσα, ἐνῶ τὸ ψεῦδος ῥυπαρόν, κατηφές, δειλόν. Δέον λοιπὸν νὰ καταβάλλωμεν παντοίας προσπαθείας, ὅπως μὴ συνειθίσωσι τὰ μικρὰ εἰς τὸ ψεύδεσθαι, διότι ἐκ τῆς μικρᾶς ἡλικίας ἀποκτῶνται τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰ προτερήματα, τὰ ὁποῖα χαράσσουν τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν μέλλουσαν δυστυχίαν ἢ εὐτυχίαν των.

Ἐν Ἰθάκῃ — **Ἀθηνᾶ Βλασσοπούλου**

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗΝ

Ὢ νύμφη Σὺ τοῦ οὐρανοῦ χρυσόχλωμη Σελήνη
ποῦ πάντοτε περιπατεῖς κι' ὅλον τὸν κόσμο βλέπεις
πές μου ἂν ἔμεινε πιστὴ στὸν ὅρκο της ἐκείνη,
γιατ' εἶσαι μάρτυς ἀληθὴς τῶν μυστικῶν ὁ κλέπτης.

—

Πές μου νυφοῦλα ντροπαλὴ τὸ χρυσωτό σου ὄμμα
τί εἶδε; μεσ' τὰ στήθεια της τί κρύπτει ἡ παρθένα;
τὸ νειὸ ποῦ τὴν ἀγάπησε, τὸν ἐνθυμεῖτ' ἀκόμα;
πονεῖ ἐκεῖνον ποῦ γι' αὐτὴ στενάζει εἰς τὰ ξένα;

—

. . . .

Γιατὶ Σελήνη κρύπτεσαι μέσα σὲ μαῦρα νέφη
καὶ μ' ἄφησες στὴ σκοτεινιὰ σὲ λύπη σὲ ὀδύνη;

. . . .

Τὸν πόνο φεύγ' ἡ εὐσπλαγχνιὰ κ' ἀλλοῦ τὸ ὄμμα στρέφει
λοιπὸν δὲν εἶναι ψέμματα μ' ἀρνήθηκε ἐκείνη.

(Ἀπὸ τὰς ὄχθας τοῦ Νείλου) — **Μιλτιάδης Κ. Κορμπέτης.**

ΝΗΣΤΕΙΑΙ ΚΑΙ ΝΗΣΤΗΣΙΜΑ

Συναντήσας ἔν τινι 'παντοπωλείῳ οἰκογενειάρχην μοι λέγει:

— Ἔδωσα, φίλε μου δύο δραχμὰς καὶ ὀγδοήκοντὰ λεπτὰ διὰ νὰ θρέψω τὴν οἰκογένειαν μου μὲ μασκαραλίκια.

— Καὶ θὰ δώσῃς ἄλλην μίαν δραχμὴν, τῷ ἀπαντῶ, διὰ νὰ τοῖς δώσῃς μεθαύριον καὶ καθάρσιον. Μὲ παρετήρησε μετ' ἐκπλήξεως.

— Βεβαίως, προσέθηκεν, ὁ ταραμᾶς, τὸ χταπόδι, αἱ βροῦβες, ὁ χαλβᾶς, καὶ αὐταῖς αἱ ἐλιαῖς γίνονται μία ζύμη εἰς τὸν στόμαχον, ἡ ὁποία κάθεται εἰς τὰ ἐντόσθια, καὶ ....

— Καὶ διατὶ δὲν ἐμαγείρεψες φασόλια, κουκιὰ, ρεβύθια, φάβαν ἢ φακήν;

— Χειρότερα, ἔπειτα δὶς τῆς ἡμέρας ὄπρια; ἄλλο κακό.

— Βεβαίως. Τότε νὰ κάμῃς ἄλλο τι, ὅπου κάμνω καὶ ἐγώ. Νὰ ὑπάγῃς εἰς τοῦ κ. Παυλίδη, νὰ πάρῃς μίαν ἢ δύο πλάκας τσοκολάτα καὶ θὰ μὲ ἐνθυμηθῇς, θὰ καταλάβῃς νηστήσιμον καὶ ὡραίαν καὶ ὠφέλιμον καὶ εὐθωνὴν καὶ στομαχικὴν καὶ τονοτικὴν τροφήν.

Τότε μὲ παρετήρησε μετὰ περισσοτέρας ἐκπλήξεως καὶ ἀφήσας τὰ παραγγελθέντα εἶδη:

— Καλὰ, λέγεις, φίλε μου, μοὶ λέγει, δὲν τὸ ἐσκέφθην αὐτό. Τρέχω ἀμέσως εἰς τοῦ Παυλίδη. Χαῖρε.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ "ΦΥΣΕΩΣ,,

Κ. Α. *Σμύρνην*. Δελτάριον ἐλήφθη. Ταχυδρομικῶς ἔχετε ἀπάντησιν. — Κ. Ψ. Barrage. 'Απορεῦμεν καὶ λυπούμεθα ἐπὶ γραφομένοις. Ταχυδρομικῶς ἐξηγούμεθα καὶ ἐλπίζομεν, ὅτι θὰ μᾶς δικαιώσητε. — 'Αδ. Π. *Πετρούπολιν*. Χρήματα δὲν ἐλήφθησαν καὶ παρακαλοῦμεν γράψατε μας τίνι τρόπῳ ἐστάλησαν.—Ν. Ι. Κ. *Πετρούπολιν*. Χρήματα ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν. Γράφομεν.—Α. Β. *Ἰθάκην*. 'Αντίτιμον ἡμερολογίων ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν. Γράφομεν.—Δ. Β. *Ὀλτένιτζαν*. Σᾶς ἀπηντήσαμεν εἰς ἀπάντησιν γραφομένων σας.—Π. Π. *Τουαψέ*. Ἅπαντα γραφόμενά σας ἐξετελέσθησαν, ἀπεστάλησαν καὶ ἐγράψαμεν. — Ν. Π. *Βαρώσια*. Συνδρομή σας ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν. 'Ημερολόγιον σᾶς ἀπεστείλαμεν.—Ἐ. Φ. *Πειραιᾶ*. 'Ελήφθησαν. Ἔχει καλῶς. Εὐχαριστοῦμεν. — Χ. Χ. *Σμύρνην*. Φυλλάδια σᾶς ἀπεστείλαμεν μὲ ταχυδρόμον. 'Αναμένομεν ἀπάντησίν σας, ὅπως σᾶς ἀποστείλωμεν καὶ τοὺς τόμους.—Σ. Κ. *Καγιαδζίκ*. Δελτάριον ἐλήφθη. Ἔχει καλῶς. 'Αναμένομεν νεωτέραν σας καὶ εὐχαριστοῦμεν,—Δ. Χ. *Φιλιππούπολιν*. Δελτάριον ἐλήφθη. Παραγγελία σας ἐξετελέσθη. 'Αναμένομεν ὑποσχεθέν.—Μ.Κ. *Ἀγρίνιον*. 'Ελήφθησαν δρ. 8 ἀλλὰ ἀναμένομεν ἀπάντησιν πληρεστέραν εἰς ὅ,τι σᾶς ἐγράφομεν.—Κ. Α. *Σμύρνην*. Δελτάριον ἐλάβομεν καὶ ἀπηντήσαμεν. 'Ελπίζομεν νὰ μᾶς εὐχαριστήσητε —Δ. Ν. *Κόρινθον*. Συνδρομή σας ἐλήφθη. 'Απόδειξις καὶ 'Ημερολόγιον σᾶς ἀπεστάλη.—'Α. Ι. Β. *Μόσχαν*. 'Επιστολὴ καὶ χρήματα ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν. 'Απόδειξις 'Ημερολόγια καὶ φωτογραφίαι σᾶς ἀπεστάλησαν.—Δ. Π. *Ἀγχίαλον*. Λαχεῖον δὲν ἀνήκει εἰς ὑμᾶς. 'Εγράψαμεν καθέκαστα.—Ο. Τ. *Σάμον*. 'Επιστολὴ ἐλήφθη. 'Απορεῦμεν ἐπὶ γραφομένοις. 'Εγράψαμεν.—Γ. Δ. Μ. *Κων]πολιν*. 'Επιστολὴ καὶ 60 φρ. ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν. 'Απηντήσαμεν ὑμῖν ταχυδρομικῶς σχετικῶς γραφομένοις σας.—Χ. Κ. *Ζιρόζίδερε* 'Απεστείλαμεν σειρὰς καὶ βιβλία. Χρήματα ἐλήφθησαν. 'Εγράψαμεν καὶ ἀναμένομεν νεωτέραν σας.—Σ. Ε. Κ. *Ἀλεξάνδρειαν*. Σᾶς ἀπηντήσαμεν καὶ ἀπεστείλαμεν βιβλία. Εὐχαριστοῦμεν. — 'Ε. 'Ε. *Βραΐλαν*. 'Επιστολὴ καὶ περιεχόμενα ἐλήφθησαν καὶ ἐχάρημεν πολὺ καὶ δι' ἐνθύμησιν καὶ δι' εὐοιώνους ἀνακοινώσεις. Γράφομεν καὶ θεοῦ θέλοντος «au revoir».

'Από τοῦ ἐλευσομένου ἀπὸ 1ης προσεχοῦς Μαΐου δεκάτου ἔτους τῆς «Φύσεως» θὰ προστεθῶσι νέαι βελτιώσεις εἰς ἀμφότερα ἡμῶν τὰ φύλλα καὶ νέαι δωρεαὶ τοῖς ἡμετέροις συνδρομηταῖς ἄνευ οὐδεμιᾶς αὐξήσεως τῆς ὑφισταμένης συνδρομῆς. Αἱ ἀποδείξεις τοῦ προσεχοῦς ἔτους θὰ φέρωσι τὴν σφραγῖδα τοῦ γραφείου μας καὶ δὶς τὸν ἀριθμὸν ἐπ' αὐτῶν τοῦ ταχείου. Παρακαλοῦνται δὲ οἱ ὀφείλοντες ἔτι συνδρομάς των ὅπως τακτοποιήσωσι τοὺς λογαριασμούς των, πάντες δὲ οἱ ἀνταποκριταί μας ὅπως μᾶς ἀποστείλωσι τὰς ἐκκαθαρίσεις τῶν εἰς χεῖρας των ἀποδείξεων.

Παρακαλοῦνται πάντες ὅσοι τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν ἔλαβον 'Ημερολόγια τῆς «Φύσεως» πρὸς ἐκποίησιν, ὅπως εὐαρεστούμενοι μᾶς ἀποστείλωσι τὴν ἐκκαθάρισιν.

ΜΕΓΑ ΟΙΝΟΠΝΕΥΕΑΤΟΠΟΙΕΙΟΝ
"ΝΕΑ ΧΙΟΣ,,
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΥΡΙΚΗ καὶ ΥΙΩΝ

'Επὶ τῆς προκυμαίας, κάτωθι τοῦ ξενοδοχείου τῆς Εὐρώπης

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ

Κατασκευάζεται Μαστίχη καὶ Κονιὰκ ἀρίστης ποιότητος, ἐκ καθαρᾶς σταφυλῆς. 'Αμφότερα ἐβραβεύθησαν κατὰ τὴν τελευταίαν «Διεθνῆ Ἔκθεσιν» τῆς Rochefort sur Mer» τῆς Γαλλίας διὰ βραβείου πρώτης τάξεως, Σταυροῦ καὶ Μεταλείου χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ καὶ διὰ Διπλώματος Τιμῆς. Τὸ δὲ Ὑπουργεῖον τῶν 'Εξωτερικῶν δι' ἐπιστολῆς ἐξέφρασε τοῖς κατασκευαστᾶς τὰ συγχαρητήριά του διὰ τὴν ἐξαίρετον ἐπιτυχίαν. Ἄνευ δὲ ρεκλάμας μία μόνον δοκιμὴ δύναται νὰ πείσῃ τὸ Σεβ. κοινὸν τοῦ τε 'Εσωτερικοῦ καὶ 'Εξωτερικοῦ περὶ τῆς γνησιότητος τῶν προϊόντων τούτων. Τιμαὶ λίαν συγκαταβατικαί.

Ὑποκατάστημα ἐν Κωνσταντινουπόλει

Χασὶρ 'Ισκελεσὶ Καρακιὸλ Σοκάκι. 'Αρ. 80.

Ἱδρυθὲν τῷ 1880.

Εἰδοποιεῖται ὡσαύτως ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει πολυάριθμος πελατεία του καὶ τὸ Σεβαστὸν Κοινόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτόθι ὑποκαταστήματι ἐκομίσθη ἐτχάτως Μαστίχη ἐκ τῶν ἐν Γαλλίᾳ βραβευθέντων εἰς Δαμεζάνας, ὡς καὶ Κονιὰκ εἰς μικρὰ βαρέλια. Ἡ δὲ μόνη σύστασις εἶναν «*'Ελθὲ καὶ ἰδέ*».

Πώλησις χονδρικῶς καὶ εἰς τιμὰς λίαν συγκαταβατικάς.

Τὸ κατάστημα δέχεται καὶ παραγγελίας. Μόνος ἀντιπρόσωπος ἐν Κωνσταντινουπόλει 'Αριστείδης Κ. Πυρίκης.

Παρακαλοῦνται οἱ ἐν Ρωμανίᾳ συνδρομηταί μας, ἤδη ὅτε ἤρξατο ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν μεταξὺ 'Ελλάδος καὶ Ρωμανίας ν' ἀποστέλλωσιν ἡμῖν τὰς συνδρομάς των διὰ ταχ. ἐπιταγῆς.

'Αρτι ἐξεδόθη ἡ **'Εμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ Γεωγραφία** τοῦ κ. Θεοχάρη καὶ πωλεῖται παρὰ τῷ κ. Ξ. Ζύγουρα δρ. 2,50.

ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ
ΜΕΓΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΥΑΛΙΚΩΝ
Κ. Δ. ΤΣΩΝΗ

'Οδὸς Αἰόλου — ἀριθ. 91

ΑΘΗΝΑΙ

'Ο μόνος φιλοπρόοδος καὶ ρέκτης εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἐμπορίου κ. Κ. Τσώνης ἐπροίκισε τὰς 'Αθήνας μὲ τὸ ὡραιότερον, πλουσιώτερον καὶ ποικιλότερον κατάστημα ὑαλικῶν εἰδῶν. Καὶ τί δὲν εὑρίσκει τις ἐν αὐτῷ! Ἅπαντα τὰ εἴδη τῆς οἰκιακῆς χρήσεως καὶ τῶν οἰκιακῶν σκευῶν, ὡς καὶ ποικίλα ἀντικείμενα οἰκιακῶν ὑαλικῶν ὡραίων καὶ νεωτεριστικῶν κομψοτεχνημάτων. 'Ιδίως ἐσχάτως ἐπλούτισεν αὐτὸ διὰ μεγάλης συλλογῆς νεωτέρων λαμπροτάτων ἐπιτραπεζίων σκευῶν καὶ διαφόρων ἐπαργυρωμένων καὶ κρυσταλλίνων κομψοτεχνημάτων ἐκ τῶν μεγαλειτέρων καὶ καλειτέρων εὐρωπαϊκῶν ἐργοστασίων, ἐξ ὅσων ἐσχάτως ἡ πρόοδος τῆς τέχνης ἐπενόησε καὶ κατεσκεύασεν. Ἅπαντα τὰ ὑπάρχοντα εἴδη τῆς πλαστικῆς καὶ ὑαλουργικῆς κομψοπρεπείας καὶ ὅσα δύναταί τις νὰ φαντασθῇ καὶ ἐπιθυμήσῃ ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα.

Τὸ λαμπρότατον τοῦτο κατάστημα τοῦ κ. Τσώνη κατέστη πραγματικὴ πλουσιωτάτη Ἔκθεσις τῆς πλαστικῆς καὶ ὑελουργίας τέχνης, ἣν τῇ ἀληθείᾳ δὲν χάνει τις τίποτε νὰ ἐπισκεφθῇ, διότι τοὐναντίον παρακινεῖται κάπως νὰ ἐπιθυμήσῃ καὶ προμηθευθῇ ἐξ αὐτῆς τι ἀναλόγως τῆς δυνάμεως τοῦ βαλαντίου του.